

משרד הדתות

פעולות הביקורת

בבתי הדין הרבניים של ירושלים, תל אביב, חיפה, פתח תקוה, צפת וטבריה נבדקו ההסדרים המינהליים והכספיים, ובגזברות המשרד נערכה ביקורת על חשבונות המתייחסים לפקדונות, שהופקדו בבתי הדין הרבניים. נבדק ביצוע התקציב לשנת 1963/64.

בתי הדין הרבניים

בבתי הדין הרבניים גובים אגרות בעד הפעולות המשפטיות. שעל פי החוק עליהם לבצע. יש שבתי הדין דורשים מאחד המתדיינים להפקיד בידיהם פקדונות בזיקה למשפטי גירושין או בזיקה לצווי ירושה לכיסוי הוצאות פרסום. כשהפקדונות מתקבלים במזומנים או בשיקים, הם מועברים לגזברות משרד הדתות, והמשרד ממציא לבתי דין דמי מחזור בהיקף, שיאפשר מדי פעם בפעם החזרת פקדונות לאחר סיום ההליכים המשפטיים. אם הפקדון הוא בצורת שטר, הוא נשאר בידי בית הדין.

במחצית הראשונה של שנת 1964 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על הסדרים המינהליים והכספיים בבתי הדין הרבניים של ירושלים, תל אביב, חיפה, פתח תקוה, טבריה וצפת, וכן בגזברות משרד הדתות על חשבונות הפקדונות.

— הטיפול בתקבולים בגזברות בית הדין בצפת לא היה לפי נוהלים מקובלים. האגרות שנגבו לא הופקדו מדי יום ביומו בחשבון בבנק; הפיגורים בהפקדה הגיעו לעתים עד כדי חודש ימים. אף כשהופקדו הכספים, לעתים הופקד רק חלק מהכספים, שהיו באותו זמן בקופה, והיתרה שבקופה הגיעה לכמה מאות ל"י. היתרה, שביום הביקורת הייתה בסך 180.20 ל"י, הוחזקה על ידי הקופאי מחוץ למשרד בית הדין, והועברה לבנק רק לאחר גמר הביקורת. בית הדין גם לא הקפיד להמציא דו"ח חודשי על הכנסותיו לגזברות משרד הדתות כדרוש; בשנת 1963/64 הומצאו שבעה דו"חות, כשאחדים מהם נסבו על שניים או שלושה חודשים.

— לפי הנוהל חייבים שיקים משוכים על ידי בתי דין לשאת את החתימות של אב בית הדין ושל המזכיר הראשי. בקופת בית דין אחד היו בעת הביקורת 10 שיקים, כשהם חתומים מעל לחלק על ידי אב בית הדין; ובקופת בית דין אחר היה שיק אחד חתום מעל לחלק על ידי שני בעלי זכות החתימה.

— בבתי הדין — להוציא אלו בירושלים וטבריה — נמצאו יחד 275 שטרות על סכום כולל של 137,790 ל"י וכן שיקים על סכום כולל של 790 ל"י, בלא שניתנו עליהם קבלות; בין השטרות היו רבים, שחסרו בהם פרטים עיקריים, כגון התאריך ושם המוטב. מלבד זאת נמצאו 29 שטרות כשהם חתומים מעל לחלק.

— לפי ספרי הגזברות של משרד הדתות הסתכמו ל-31.3.1964 כספי הפקדונות, שנתקבלו בבית הדין בתל אביב, ב-81,745 ל"י כנגד 89,763 ל"י לפי דו"ח בית הדין; וכספי הפקדונות, שנתקבלו בבית הדין בפתח תקוה, ב-3,535 ל"י כנגד 4,755 ל"י לפי דו"ח בית הדין. נתברר, שמאז 1959 לא נעשתה התאמת פקדונות בין גזברות משרד הדתות לבין בתי הדין. בעקבות הביקורת ניגש המשרד לעדכון כרטסת הפקדונות, לעריכת התאמה ולניהול תקין של הפקדונות השוטפים.

— מכספי הפקדונות, שנתקבלו בבתי הדין, נותרו, לאחר סיום ההליכים המשפטיים, סכומים ללא תובעים. בעקבות הביקורת פנה משרד הדתות אל החשב הכללי לשם פעולה משותפת בדבר התאמת סדרי הפקדונות בבתי הדין הרבניים לאלו הנהוגים בבתי המשפט והמבוססים על תכ"ם.

— תיקים רבים, שנפתחו בבתי הדין השונים בזיקה לצווי ירושה, לא כללו את מלוא הנתונים על שווי העזבון, שבו תלוי גובה האגרה, שיש לגבות על פי החוק.

— בארכיון בית הדין שבחיפה נקבע בעת הביקורת, בפברואר 1964, פיגור של כחודשיים במיון הדואר הנכנס, ובכללו מכתבים, להם היו מצורפים המחאות דואר ושיקים.

— ברוב התיקים של בתי הדין השונים אין המסמכים מסומנים במספרים סידוריים, וגם אין לתיקים גליונות ריכוז. דבר זה מונע פיקוח על שלימות התיקים.

תיקון ליקויים

תקציב פיתוח

דו"ח שנתי 14, עמ' 162

הוועדה, שמונתה על ידי הנהלת המשרד לאישור בקשות לקבלת מענקים והלוואות להקמת מבנים לצורכי דת, פעלה, בלא שהותוו הנחיות לטיפול בבקשות. הוועדה לא רשמה הנמקות להחלטותיה.

עד סוף 1964 לא תוקנו הליקויים.

המשרד לא עקב באופן שיטתי אחר קצב ניצול הכספים, שהוא הפקיד בבנקים לשם מתן הלוואות, וכתוצאה מכך נשארו לפעמים סכומים שונים בלתי מנוצלים במשך זמן רב.

בשנת 1964 עקב המשרד באופן שיטתי אחר קבלת הלוואות תוך תקופה סבירה.

מקבל הלוואה חייב להמציא למשרד דו"חות על מידת השימוש בכספים. המשרד אישר פעמים הלוואה נוספת ללווים, שלא דיווחו על הלוואה הקודמת על אף דרישת המשרד.

גם בשנת 1964 המשיך המשרד לאשר הלוואות נוספות ללווים, שלא דיווחו לו קודם לכן על מידת השימוש בהלוואה קודמת.